

Galesia Pol Galesia bin bi kirop mij ñu kil tikak

¹ Yad Pol, bi Jisas minim dad ameb alap midebin. Pen wög gipin nibak, bin bi ognap agel aka gos yad ke ninjil ma gipin; Jisas Krais abe, Nap nop gek warikak ak abe, kiri apil mal nep ager gipin.

² Cin ai mam Krais eip midobin sin aul, nibep ai mam Krais pis ar Galesia Propins midebim okok, “Nib imdebim?” agobin.

³ Bapi God abe, Bi Kib cin Jisas Krais abe, nibep yimig ninjil kod mider mid tep ginimib. ⁴ Cin tap si tap timel gilig gi midonok pen Bi Kib cin Jisas Krais, Bapi cin God agak minim ak dil, tap si tap timel gipin okok acir ak lig gi yoknim, agil, cinop nen agil yur dil kimak. Kimak ak, bin bi tap si tap timel gipal nab okok midonok, cinop di komin yoknig kimak. ⁵ Nib ak, God Bapi cin yib ne ak per per nep agon ar amniminj. Nib aknib rek tep.

*Jisas cinop nen agil kimak minim tep nibak nep
niñ din*

⁶ Yad gos par yib nipin. God nibep cib ninjil, Jisas nop agek, nibep nen agil kimak ak pen kasek nep God nop kirig gil, minim tep ne ak kirig gil, minim kisen nib ke dopal ognap, minim aul minim tep, agil, niñ dinig gebim. ⁷ Minim nibak, Krais minim tep ak mer; yokop bin bi ognap apil, minim esek ke nib ar ognap nibep agel, nibi sidol

gıl, “MİNİM NİBAK NIJİN AKA?” gıl gos ak NİPİM.
⁸ Krais MİNİM TEP NİBEP NED AG NIİNOK AK, MİNİM NIJİD YİB AK AG NIİNOK. PEN CİN KE AKA EJOL SEB KAB AR ALAN NİB ALAP APIŁ, MİNİM KE NİB MİNİM ESEK OGNAF NİBEP AG NIİNİGAB AK, GOD Bİ NİBAK AGEK MAB KE PER YİNEB AK AMİL PER PER NEP SİNJAK MİDENİGAB AK TEP. ⁹ MİNİM NİBAK NİBEP KAUYAጀ AGEBIN. Bİ ALAP APIŁ, MİNİM TEP NED NIJ DİPEK AK BAK OKOK LİL, MİNİM KE NİB MİNİM ESEK OGNAF NİBEP AG NIENİGAB AK, GOD Bİ NİBAK AGEK MAB KE PER YİNEB AK AM PER PER NEP SİNJAK MİDENİGAB AK TEP.

¹⁰ MİNİM AGEBIN NİBAUL, BIN Bİ OKOK YİB YAD AK AGEL AR AMNAጀ, AGİL, MA AGEBIN. GOD YİP NIJİL MİN MİN GİNİMİN, AGİL, AGEBIN. YAD BIN Bİ OKOK KİROP KAጀ KAጀ GİLIG GI MA AGEBIN. TI GİNİG: YAD NIጀ GİL KAጀ KAጀ GİLIG GI APNEP AK, KRAIS WÖG GI NIጀB Bİ NE ALAP MA MİDEBNEP.

God nep agek Pol wög ne goligip

¹¹ AI MAM SİKOP. YAD NİBEP NIJİD AGEBIN. MİNİM TEP NİBEP NED AG NIİNOK AK, BIN Bİ MİNİM APAL REK MER. ¹² MİNİM NİBAK, Bİ ALAP AGEK MA NIJNEK; MİNİM NİBAK Bİ ALAP YİP AG NIጀK MA DİNEK. JISAS KRAIS NE KE NEP YİP MİSEጀ AG NIጀK NIJNEK.

¹³ PEN NED YAD JUDA BIN Bİ GOS NIJÖLİGİPAL REK GOS NIJÖLİGİPIN AK, NİBI NİPİM. GOD BIN Bİ NE OKOK PİS NEP KİMLAŞ, AGİL, YAD KİROP GI TİMEL YİB GÖLİGİPIN. ¹⁴ BASED SİKOP MİNİM AK NIJ DİL, KİLİS YİB GÖLİGİPIN; Bİ JUDA YAD EIP ADİP ADİP KİB GİNOK OKOK, KİRİ GÖLİGİPAL REK MER, YAD NOKİM JUDA LO

mìnìm nìñj tep yìb gìl, based sìkop agölìgìpal rek kìlis gìl gölgìpin.

¹⁵ Pen ami yìp ma tìk dowak ñìn ak, God yìp yìmìg nìñjìl dì wög gì ñeb bì ne alap ag lak. Kìsen kìb gen, God ne ke tep gak ñìn ak nep, ¹⁶ Ñì yad Jisas Pol nop yomen, ne nìñj tep gìl, Juda bin bì mer okok kìrop mìnìm tep yad ak ag ñì tep gìnìgab, agìl, Ñì ne yìp yomek, nìñj tep gìnek. Nìg gek, Jisas mìnìm ak ti gep rek mìdeb, agìl, bin bì ognap ma ag nìñnek. ¹⁷ Pen Jisas ned ag lek mìnìm tep dad ameb bì ne mìdelak okok kìrop nìñnìm, agìl, Jerusalem ma amnìnek. Yokop karìp lìm par kìb Arebia am mìdìl, adìk gì apìl, taun kìb Damaskas mìdölgìpin. ¹⁸ Mì omal nokìm yìnek, Pita Jerusalem mìdekk ak nìñnìg amìl, ne eip ñìn konjai ma kìn mìdenek; yokop ñìn aknìb ajìp pìs adañ (15) mìdenek. ¹⁹ Pen yad bì Jisas mìnìm dad ameb ognap sek ma nìñnek; Pita eip Jisas nìmam Jems eip kìrop nep nìñnek. ²⁰ Mìnìm ñu kìl tìkebin nìbaul, God nìñj mìdeb ak, nìbep nìñjìd yìb agebin.

²¹ Pen yad kìsen Siria Propins amìl, Silisia Propins amìl, gìnek. ²² Ned ñìn nìbak, bin bì Krais ken ar Judia karìp lìm sìkol ke ke mìdelak okok udìn magìl kìri ak yìp ma nìñlak ak ²³ pen bin bì ognap mìnìm yìp ak yìg damìl aglak, “Bì Jisas mìnìm tep ne ak ag juìl, cìnop gì tìmel gìl golìgìp bì ak, mìñi Jisas mìnìm tep ak bin bì okok kìrop ag ñì ajeb,” agel, ²⁴ mìnìm nìbak nìñjìl God yìb ne ak agel ar amolìgìp.

Pol Krais mìnìm tep dad ameb bì ognap eip mogim gıl, mìnìm ag jím ñılak

¹ Pen mìd damıl, mi yin aknib wajrem pis adan (14) yapek, mam Banabas cır mal, Taitas nop poŋ dıl Jerusalem amnı̄nok. ² God yıp misen agek Jerusalem amnı̄nok. Amıl, bin bì Jisas nop niŋ dılak bì kib rek mìdeligipal okok eip am migan alap bisig gıl, kiri tari rek agnı̄mel, agıl, Juda bin bì mer okok krop mìnìm tep tari rek ag nöligipin mìnìm nı̄bak krop ag yomnek. Wög ned gı̄nek ak abe wög kisen gını̄gain ak abe ma yap paknı̄mın, agıl, mìnìm nı̄bak krop ag nī te gı̄nek.

³ Bì yad Taitas ne Grik nı̄b ak pen nop wak tı̄b gi rık gını̄gab agıl ma aglak. ⁴ Pen bì ognap esek agıl, Krais Jisas bì ne rek lıl, kapkap apıl cın eip ulık gıl mìdelak. Pen cın Krais Jisas nop cı̄g mìdıl, Juda lo mìnìm ke ke ar ak ma gıl, mìd tep goligipin rek, kiri niŋjel, cıbur kiri tı̄mel gak. Juda lo mìnìm ke ke ar ak gı̄laŋ, agıl, apıl mìnìm esek nı̄bak aglak. ⁵ Pen Krais mìnìm tep ak mìnìm niŋjed nep mìdenimın, niŋjıl nı̄bi mìnìm niŋjed nı̄bak nep niŋ dìnımib, agıl, mìnìm esek aglak nı̄bak ma dınok.

⁶ Pen bin bì Jisas nop niŋ dılak bì kib rek mìdeligipal okok kiri yıp mìnìm ognap ma aglak. Bì kib rek agebin pen kiri bì kib aka bì sı̄kol ak yıp tap yokop rek lıp. God ne bì kib dì tep gını̄m bì sı̄kol dì tep ma gını̄m agıl gos nı̄bak rek ma niŋip. ⁷ Pen kiri niŋlak, God ne Pita abe yıp abe mìnìm tep ne ag nī ajep wög nı̄bak ag lak. God Pita nop ag lek, wak tı̄b gi rık gı̄pal bin bì okok krop ag nī ajoligip rek ak, yıp ak rek nep ag lek,

wak tib gi rik ma gipal bin bi okok krop ag ni ajoligipin. ⁸ Nitb ak nijil me aglak, “God Pita nop kilis ne nil kod midek nijlig gi, ne am wak tib gi rik gipal bin bi okok krop Krais minim tep dad ameb bi mideb rek, Pol nop ak rek nep kilis ne nil kod midek nijlig gi, ne am wak tib gi rik ma gipal bin bi okok krop Krais minim tep dad ameb bi mideb,” aglak. ⁹ Jems, Pita, Jon krop bi kib apal bi okok, God yip wog nibak nik nijlak ak me, wog cin ar nokim gipin, agil, Banabas cirop mal ninmagil paklak. Nig git cin minim ag ar nokim linok nijil kiri aglak, “Banabas Pol bi omal amil Juda bin bi mer okok krop Krais minim tep ak ag nir; pen cin am wak tib gi rik gipal bin bi okok krop Krais minim tep ak ag nin,” aglak. ¹⁰ Pen kiri minim nokim alap agil aglak, “Amil karip lim nib okok ajil, bin bi Jisas nop nij dipal okok krop agnimir, bin bi yim gep rek Jerusalem aul midebal okok krop sakol ma ginimel; krop mani ognap yoknimelel,” aglak. Minim aglak nibak, yip tep gak ar ak nep aglak.

Pol Pita nop ag gak

¹¹ Pen kisen Pita taun kib Adiok apil, ar aknitb ke gek, gi tep ma gipan, agil, nop misen ag ginek. ¹² Tari ginig: ne ned Juda bin bi mer nab okok am midil, bin bi Jisas nop nij dilak okok eip tap jitm nil nitboligip. Pen kisen Jems bi ne ognap Jerusalem nib olak. Jems bi okok yip agnigal, “Bi wak tib gi rik ma gipal okok eip tari ginig tap nitbeban,” agnigal, agil, pirkil, kisen Juda bin bi mer okok eip tap ma nijak. ¹³ Nig gek, Juda bin bi ned ju amil karip lim nib okok midelak okok, Pita

mİNİM esek agak nİbak nİñjıl, ak rek nep gİlak. Pen mam Banabas ak rek nep nİñjıl, kİri gelak ar nİbak kİsen gak.

¹⁴ Pen Jisas mİNİM tep ak nİg kİrİg gelak ak nİñjıl, bin bİ okok magİlsek nİñ mİdel nİñlİg gİ, yad Pita nop agnek, “Nak bİ Juda nİb ak pen Juda bin bİ mer okok rek mİdeliğİpan. Pen mİNİ tari gİnİg ke asık lİl, Juda bin bİ mer okok kİrop, cİN Juda bin bİ gİpİn gİpİn rek gİnİmİb, agİl, ageban?” agnek.

¹⁵ Ami bapi cİNop tİk dolak ak, Juda bin bİ tİk dolak. CİNop Juda bin bİ mer okok rek ma tİk dolak. ¹⁶ Pen cİN Juda bin bİ nİpİn, bin bİ lo mİNİM ar ak gel amek, God nİñjıl, kİrop bin bİ komİñj tep yad agİl ma agnİgab. Bin bİ okok, Jisas Krais cİNop nen agİl kİmak, agİl, nop nİñ dİpal bin bİ okok nep me, God nİñjıl, bin bİ komİñj tep yad, agnİgab. CİN ak rek nep lo mİNİM ar ak gon amek, God nİñjek bin bİ komİñj tep ne ma mİdobİn. Krais Jisas cİNop nen agİl kİmak, agİl, nop nİñ don nİñlİg gİ, God nİñjek bin bİ komİñj tep ne mİdobİn.

¹⁷ Gos cİN nİpİn ak, Krais mİNİM tep ak nİñ don, Krais cİNop dİ ne ke eip dİ jİm nİ lİnİgab ak me, God ne cİNop bin bİ komİñj tep yad agnİgab. Pen Krais mİNİM tep ak nİñjıl, cİN bin bİ magİlsek tap si tap tİmel gİpİn ak mİseñ nİpİn. CİN Juda bin bİ nİpİn, Juda bin bİ mer okok bin bİ tap si tap tİmel gep mİdebal rek, cİN ke ak rek nep mİdobİn. Nİg gİp ak, bin bİ ognap agnİgal, Krais tap si tap tİmel gep nag ak gİ kİlİs gİnİgab, agnİgal. Pen mer yİb. ¹⁸ CİN mİNİ nİpİn, Juda lo mİNİM ke ke ageb rek gon, God wök pagİl cİNop bin bİ komİñj

tep yad midebitim ma agnigab. Cin mitni nipin minim nibak minim esek agep. Pen yad minim esek minim ned nib nibak kauyan bin bi okok minim niyid rek ag niyigain ak, yad tap si tap timel giniyigain. ¹⁹ Lo minim yip ntag pak lak niyil mitni yad cip se rek midil lo minim ak ma nipin. Pen mitni yad God nop tep giniyin ar ak nep giniyin. Krais mab kros bak alaŋ ntag pak lilač ak, yipe Krais eip ntag pak lel kimnek. ²⁰ God Ni ne yip yimig niyil kimak ak, yad nop ciggil me, ne kimak ak, yad eip kimnek. Nib ak, nop ciggil, ned midoligipin rek ma midebin. Krais yad nab adan komiŋ mideb. Mitni komiŋ yib midil, nop gos niyilg gi, yip gos nib ar ak nep gipin. ²¹ God ne bin bi okok krop yimig niyil tau adik dak minim tep ak ma ag junigain. Bin bi okok lo minim ke ke ar ak gel amek, God niyil, krop bin bi komiŋ tep yad, apkop ak, Krais cinop nen agil kimak ak yokop kimbkop.

3

*Tap kil tep gipal rek mer; Jisas nop cig gil me,
God eip jim nil midonigabin*

¹ Galesia bin bi, nibi gos tep ma mideb. Bi an gek nibep sakol sek lip. Cin Jisas Krais nop mab kros bak alaŋ ntag tibik lilač minim tep ak ag ni tepon nipek. ² Pen yad nibep minim nokim alap ag niyebin. Nibi ned tari tari gem, God ne Kaun ne ak nibep nák? Nibi lo minim ageb rek gem, God ne Kaun ne ak nibep nák aka nibi minim tep ag niyok ak niy dem, God ne Kaun ne ak nibep nák? ³ God Kaun ak nop dil me, nibi bin bi komiŋ

tep ne midebim ak pen miñi saköl ñagek, kılıs cın ke gıl mid tep gìnigabin, agıl, nıpım ar? ⁴ Ned Krais nop niñ dem, nıbep gi tımel yıb gelak niñ ak, nop ma kırıg gipek. Pen miñi tari gìnig, lo minım alap agel, minım kiri nıbak dıl, Krais nop kırıg gìnig gebim? ⁵ Yıp agem niñin. Niñbi lo minım ageb rek gem, God ne Kaun ne ak nıbep niñ tap ma gep rek nab niñbi okok gıp aka niñbi Krais minım tep niñil niñ dem, God ne Kaun ne ak nıbep niñ tap ma gep rek nab niñbi okok gıp?

⁶ Pen Ebrahim nop gos niñnimib. God Minım ak niñ kıl tıkil aglak, “Ebrahim God minım agak ak niñ dak ak niñil God nop, bi komiñ tep yad, agak,” aglak.

⁷ Niñ ak, niñbi niñim. Bin bi God Minım ageb ak niñil, “Niñid ageb,” agıl niñ dıpal okok, Ebrahim tıdig ne midebal. ⁸ God Minım bırarık okok agak, Juda bin bi mer okok, God minım ageb ak niñ del, God kırop bin bi komiñ tep yad agnigab, agak. Ar nıbak nep, God Minım bırarık nep Krais minım tep ak Ebrahim nop agak, “Nak mideban ak me, God ne bin bi okok magılse tap tep niñigab,” agak. ⁹ Ebrahim God minım agak ak niñ dek, God nop dı tep gak rek, bin bi God Minım ageb ak niñil, niñid ageb agıl niñ dıpal okok, kırop ak rek nep dı tep gìnigab.

¹⁰ Pen bin bi lo minım ar ak nep niñil gon, God cınop dıniñab, apal bin bi okok, yur kıl yıb dıniñgal. Tari gìnig: God Minım ak niñ kıl tıkil aglak, “Bin bi an, God lo minım niñ kıl tıklak tıklak rek magılse kisen ma gìnigab ak, yur kıl dıniñab,” aglak.

11 Pen mİNİM alap God MİNİM ŋu kİL tİKİL aglak, “Bin bİ yİp nİŋ dİpal okok nep me, bin bİ komİŋ tep yad mİdİl komİŋ mİdenİgal,” aglak. Nİb ak nİpİN, bin bİ lo mİNİM ar ak nep nİŋİl gel amnİgab okok, God bin bİ komİŋ tep yad, agİl, kİrop ma dİNİgab. **12** Pen lo mİNİM ageb rek gep ak ke, Krais mİNİM tep ak nİŋ dep ak ke. Bin bİ lo mİNİM ageb rek kİlİs cİN ke gİNİgabİN agnİgal ak, sİdol gİNİgal. God MİNİM ŋu kİL tİKİL aglak, “bİ lo mİNİM ke ke magİlseK kİsen gİNİgab bİ nİbak me komİŋ amnİgab,” aglak. **13** CİN God lo mİNİM ar ak gİ mer nİŋİl, yur kİb dİNİg gİNOK ak pen Krais yur kİb nİbak dİl cİNop tau adİk dak. God MİNİM ŋu kİL tİKİL aglak, “Mab bak alaŋ ŋag pak lel kİmNİgal bİ okok, God ne ke pen ŋek, yur dİNİgal,” aglak. **14** Pen Krais cİNop tau adİk dak ak, God Ebraham nop mİNİM tep agak ak, Krais Jisas gek Juda bin bİ mer okok tap tep nİbak dİNİmel agİl, nİg gak. Juda bin bİ mer okok mİNİM tep nİbak nİŋ del, God ne Kaun ne cİNop Krais bin bİ ne ŋİNİgain agİl, nİg gak.

*Lo mİNİM ak ke; God gİNİgain agİl ag lak
mİNİM ak ke*

15 Ai mam sİkop. Yad nİbep mİNİM alap agnİm. Bİ ognap mİNİM ag ar nokİm lİl, agnİgal rek nep gİNİgal. Bİ alap apİl mİNİM tİb rİkİL abramek ma gİNİgab. **16** God ne Ebraham eip ŋİ ne eip mİNİM nİŋİd ag lep agİl agak ak, God MİNİM nİbak ŋu kİL tİKİL, “Ṅİ okok eip,” ŋu kİL ma tİklak; “Ṅİ nak ak eip,” ŋu kİL tİklak. Ṅİ nokİm aglak nİbak, Krais nop nep aglak. **17** Pen yad agebin ak, God Ebraham nop gİNİgain agİl ag lak mİNİM ak, mi

konjai nep (430) mīd damīl, kīsen God lo mīnīm ak ñāk. Lo mīnīm kīsen ñāk nībak, titi gīl mīnīm nīnjīd ag lep ned agak ak tap yokop rek līg gī yok ke okok yoknīgab? Nīg ma gīnīgab. ¹⁸ Pen bin bī lo mīnīm kīsen gel God tap tep ñībkop ak, God ned nīg gīnīgain ag lak mīnīm ak gos nīnjīg gī mīdīl tap tep ma ñībkop. Pen God ne Ebraham nop ned ag lak mīnīm nībak nep gos nīnjīg gī mīdīl, ne ke Ebraham nop ag lak rek nep gak.

¹⁹ Pen nībi agnīgabīm, “God Ebraham nop tap tep ag lak ak yokop ñīb ak rek, God ne tari gīnīg lo mīnīm ñāk?” agnīgabīm. Pen God ned yīb Ebraham nop mīnīm kīlīs nīnjīd ak ag lak; kīsen yīb Ņī agak nībak owak. Pen ñīn nab sīñak bin bī tap si tap tīmel ke ke göligīpal rek, kīri tīmel göligīpal ak nīñīmel, agīl, God kīrop lo mīnīm ak ñāk. Pen lo mīnīm ak, God ejol okok nep dap bī alap nop ñelak, ne pen dam bin bī okok kīrop ag ñāk. ²⁰ Pen Ebraham Ņī ne gīnīgab mīnīm agak nībak mīnīm kīb yīb ak me, God ne ke apīl Ebraham nop ag ñāk.

Lo mīnīm ak cīnop gos tīmid ukīp

²¹ Nībi gos alap nīñīl agnīgabīm, “God cīnop mīnīm omal agak. Pen lo mīnīm agak mīnīm nībak eip, yad gīnīgain agīl mīnīm kīlīs nīnjīd ag lak mīnīm nībak eip, adīp adīp ma mīdeb,” agnīgabīm. “Mīnīm nīb omal ke ke mīdeb,” agnīgabīm. Pen mīnīm ke ke mer. God bin bī komīñ mīdep lo mīnīm alap agobkop, cīn lo ar nībak nep nīñīl gon, God ne nīñīl cīnop bin bī komīñ tep yad apkop. Pen lo nībak rek ar alap ma agak. ²² God Mīnīm ñū kīl tīklak rek nep mīdeb.

Bin bı karıp lım okok magilsek tap si tap tımel ar ak gel gel, gac nıbak kırop kom kam gek, ke komiñ amniñmel rek ma lıp. Pen bin bı Jisas Krais nop nınj dınigal okok, God gınigain agil ag lak rek, tap tep agak nıbak kırop nınigab.

²³ Pen Krais ma owak nın ak, nop ma nınj dınok ak me, lo mınım cınop bı nagiman wari mıgan nab eyan mıdebal rek ak, gıt kıs kıs gak. ²⁴ Cınop kıs kıs gıl, gos tımid uk damil, gos nıek nınjlig gıt mıdon, Krais apek, mınım tep ne ak nınj don, God cınop bin bı komiñ tep yad agip. ²⁵ Krais mınım tep ak nınj dıpın ak me, mıñi lo mınım cınop gos tımid uk dam ma gip.

Nıbi God nıi pai ne mıdebim

²⁶ Nıbi Krais Jisas nop nınj dıpım ak me, nıbi magilsek God nıi pai ne mıdebim. ²⁷ Nıbi nıg pakil Krais nop cıg gipım ak me, ke kisen nıb Krais ne ke rek ulek lıpım. ²⁸ Nıb ak, Juda wagin ak ke, Grik wagin ak ke ma mıdebim; bin bı miñ wög gipım okok ke, bin bı gos nıbi ke nınjil gipım okok ke ma mıdebim; bin wagin ak ke, bı wagin ak ke ma mıdebim; nıbi Krais Jisas bin bı ne mıdebim rek, wagin nokim yib mıdebim.

²⁹ Nıbi bin bı Krais pis ar mıdebim okok, nıbi Abraham bin bı wagin ne mıdebim, nınjil God Abraham nop mınım kiliç nınjid ag lıl gınigain agak ak, nıbep ak rek nep gınigab.

4

Krais nep gek God nıi pai ne midobin

¹ Mınım yad agebin ak nıg gil mıdeb: bin bı okok kımel, nıi pai kıri kisen kib gil tap kıri okok

dînîgal. Pen ñī pai sîkol mîdîl ma dînîgal; kîb gîl nep me kîri tap nîb okok magîlsek dînîgal. Nîb ak, ñī pai nîb okok tap konaī mîdeb ak pen kîri ñī pai sîkol mîdebal rek, kîri bin bî miñ wög gîpal rek nep mîdebal. ² Pen bin bî ñī pai nîb okok kîrop kod mîdebal okok, nîb nîb gînimîb, agîl, ag damîl, mani tap kîri okok kod mîdel mîdel, nap ag lak ñîn ak nep, tap kîri nîb okok dîpal. ³ Pen nîb aknîb rek nep, cîn ñī pai sîkol rek mîdîl gos niñ tep ma gîl, kîjeki, cîp saj, tap tari tari okok miñim tari aglak ak dîl, kîrop bin bî miñ wög gep rek mîdonîgipin. ⁴ Pen God ag lak ñîn ak bîr owak ak me, God Ñī ne ak nop ag yokek, Juda bin alap Ñī nîbak nop tîk dowak. Tîk dapek, ne Juda lo miñim ar ak niñîl, mîd damîl, ⁵ Juda bin bî lo miñim nîpal okok kîrop tau adîk dak. Kîrop tau adîk dak ak, cîn God ñī pai ne yîb rek mîdonîgabîn agîl gak. ⁶ Nîbi ñī pai ne yîb mîdebîm rek, God ne Ñī ne Kaun ne ak ag yokek, Kaun ak apîl cînop bak goj lîp ak me, God nop “Aba,* Bapi,” apîn. ⁷ Nîb ak, nîbi bin bî, Seten nop bin bî miñ wög gep rek mîdelîgipîm okok, miñi God ñī pai ne mîdebîm ak me, God ñī pai ne kîrop miñim kîlis niñîd ag lîl, “Nîbep tap tep okok ñînîgain,” agak miñim ak, miñim nîbi yîb.

*Pol Galesia bin bî, “Nîbep gos par niñebin,”
agak*

⁸ Pen ned God nop ma niñ döligipîm ñîn ak, nîbi bin bî miñ wög gep rek mîdîl, tap esek okok sobok gîlig gī, pîrîklîg gī, gī mîd damîl, mîd tep

---

* **4:6:** Jisas Arameik miñim agoligip. “Aba” agak miñim magîl nîbak wagîn ak “Bapi.”

ma gölögipim. ⁹ Pen miñi God nop niñ dípim. Pen níbi God nop piyo niñil ma dípim; ne nep níbep niñil díp. Pen tari gìnig níbi adík gi amiñ, ned gi tímel göligipim rek kauyan gìnig gebim? Gipim níbak, kauyan bin bi miñ wög gep okok rek koslam midon, agil, gipim aka? ¹⁰ Per ñin kib apal ak nep niñil, takin kib apal ak nep niñil, piñ kib apal ak nep niñil, mi kib apal ak nep niñil gipim. Niñ gil, gi tímel gipim. ¹¹ Nib ak, yad miñim tep níbep ag ñen niþek ak, miñi kírig gìnimbrek lìp, agil, níbep gos par niñebin.

¹² Ai mam sítkop. Yad níbep yimig niñil agebin! Yad ned Juda lo miñim niñölgipin rek kírig giñ, níbi yokop midelígipim rek midébin ak, níbi ak rek nep lo miñim níbak kírig giñ, yad midébin rek midenimib. Ned níbi yip gi tímel ma giþek. ¹³ Níbi niþipim, ned yip tap gak ak me, yad am karip lím níbi siñak kin midil, níbep miñim tep ak ag ñinek. ¹⁴ Yip tap gek ak, níbi koslam midébek pen yip yirik niñil, ma kírig giþek; God ejol alap aka Krais Jisas nop ke di tep giþkep rek ak, yip aknib rek nep di tep giþek. ¹⁵ Níbi ned miñ miñ yib gil yip di tep giñ, yimig niñil, udin magil níbi okok tiñ ju yip ñeb rek lìpkop, abramek tiñ ju ñibkep. ¹⁶ Pen miñi yip tari gìnig kírig gipim? Miñim niñid agen ar ak niñem níbep miliñ yapek yip yirik niþipim aka?

¹⁷ Bin bi níbep tímid ukpal okok, kíri gos tímel niñil niñ gipal. Pol bi okok kírig giñ, miñim ciñ apin ak nep kisen gìnimb, agil, niñ gipal. ¹⁸ Bin bi kiliñ giñ níbep gi tep giniñgal ak tep. Pen kíri per nep niñ genimel. Yad níbep eip midenigain ñin

ak abe, par okok middenigain ñin ak abe nibepp gos niñil gi tep ginigal ak tep. Pen yad par okok middenigain ñin ak nibepp tom apal ak, tep ma gitp.

¹⁹ Pen ñi pai midmagil yad okok. Ned, “Krais minim tep ak ag ñen, niñ del, Krais krop nab adan midden,” agil, nibepp ag ñi tep goligipin ak, bin okok ñi pai tik donig gel, yur kib gitp rek ak, yip gak. Pen miñi kauyen Krais nibepp nab adan midden, agil, nibepp ag ñi tep gebin ak, bin ñi pai tik donig gel, yur gitp rek ak, yip kauyen geb. ²⁰ Yad nibepp eip midebnep ak, minim akal dil agnim, agil, piyo nippnep ak, pen par sin aul midebin ak me, yad nibepp gos par niñen, gos yad abic gek apeb.

²¹ Pen nibi lo minim nep niñin, apim okok, lo minim ognap ma niñnimib rek lip. ²² Minim nibak nu kil tikil aglak, “Ebrahim ñi omal tik dowak. Ñi ne alap, bin praj alap Ebrahim bine ak nop miñ wög goligip bin ak nop dil tik dowak; ñi ne alap, bin miñ wög ma goligip bin ak nop yipid git dil tik dowak,” aglak. ²³ Bine miñ wög goligip ñi tik dowak ak, ñi pai tik dopal rek nep tik dowak; pen bin miñ wög ma goligip bin yipid git dak bine ak, ñi pai womleb midil, God Ebrahim nop ñi alap tik donigan agil minim kiliis niñid ag il agak rek, ñi alap tik dowak.

²⁴ Kesim ar nibak rek, minim ognap bak okok mideb. Bin omal, minim kiliis niñid ag lep omal. Minim kiliis niñid ag lep alap Sainai Dim nib apil, ñi pai tik dapek kiri miñ wög gitlig gi nep middenigal; Hega me ak. ²⁵ Bin Hega ne Sainai Dim karip lim Arebia sinjak rek me. Ne taun kib

Jerusalem mîñi mîdeb ak rek mîdeb. Tari gînîg: Jerusalem abe ñî pai ne abe mîñ wög gîpal. ²⁶ Pen Jerusalem seb kab ar alan mîdeb sîñak, bin bî mîñ wög gîl ma amnîgal. Karîp lîm nîbak ami cîn.

²⁷ Bîrarîk nep kîmep alap God Mînîm ñu kîl tîkîl aglak,

“Bin ñî pai womleb ñî pai ma tîk dowîp ak,
mîñ mîñ yîb gînîgab.

Bin ñî pai tîknîg gek ma ñîñjîb ak,
tep gek nîñlîg gî, mîñ mîñ gînîgab.

Bin ñî pai womleb ak,
wagîn ne kîb mîdenîgab;
pen bin nîgmîl eip ajölgîpir ak,
wagîn ne kîb ma mîdenîgab,” aglak.

²⁸ Ai mam sîkop. God ne mînîm kîlîs nîñjîd ag lek, Sera Aisak tîk dowak. Pen nîb aknîb rek nep, God mînîm kîlîs nîñjîd ag lek, nîbi ñî pai ne mîdebîm. Nîb ak, nîbi Aisak rek mîdebîm.

²⁹ Ñîn nîbak, Ebrahim ñî ne bin bî ñî pai tîk dopal rek nep tîg dowak ñî ak, warîkîl, nîmam adîk God Kaun gek tîk dowak ak nop nîjek, mîlik yapek, gî tîmel gak. Nîb ak rek, mîñi Juda bin bî lo mînîm nîpal okok, cînop bin bî Jisas nop nîñ dîpîn okok ak rek nep gîpal.

³⁰ God Mînîm ak ñu kîl tîkîl aglak, “Bin wög gî ñeb amîl mal kîrop ag yokan. Bin mîñ wög gî ñeb ñî ne ak, bin yîpîd gîl dîl ñî tîk donak ak, tap ne ognap ma dînîgab,” aglak.

³¹ Nîb ak, ai mam sîkop nîñjîm! Cîn bin mîñ wög golîgîp ñî pai ne rek ma mîdobîn; cîn bin mîñ wög ma golîgîp bin yîpîd gîl dak ak, ñî pai ne rek mîdobîn.

5

*Miñ miđonok, Krais cīnop tau adik dak ak me,
Juda lo miñim okok lo cīn mer*

¹ Krais cīnop pīs nep tau adik dak ak, kisen Juda lo miñim alap cīnop miñim kīb ma agniñiñ, agił, cīnop tau adik dak. Krais niğ gak ak gos niñlig gi nep miđenimib; ned Juda lo miñim ak bi kīb nībi rek lek, nop bin bi miñ wög gep rek miđeligipim ak kauyan ma adik gi amniñimib. ² Yad Pol nībep miñim agebin aul niñ tep giñimib! Juda kai miñim cīn dīñimib apal okok kīrop yau agem, wak nībep tīb gi rīk genigal ak, kisen Krais nībep gi niñimib rek ma līñigab. ³ Yad nībep kauyan ag tep giñigain! Bi okok miñim cīn dīñimib apal okok kīrop yau agem, wak nībep tīb gi rīk genigal ak, kisen nībi Juda lo miñim ak magiñsek dīl kisen giñimib. ⁴ Nībi, “Juda lo miñim kisen gon amek, God cīnop niñil, ‘Bin bi komiñ tep yad,’ agniñgab,” ag gos niñpim bin bi okok, Krais nop kīrig giñim; bin bi ne ma miđebim. Nībi niğ giñiñpim rek, Krais nībep yimig niñil dīñimib rek ma līp. ⁵ Pen God Kaun cīnop nab adañ miđeb bin bi okok, God cīnop niñil, “Bin bi komiñ tep yad,” agniñgab niñ ak kod miđiñ tep gek niñlig gi, gos sek miđobin. ⁶ Bin bi Krais Jisas nop cīg miđebal okok, wak tīb gi rīk giñpal aka tīb gi rīk ma giñpal ak tap yokop. Tap kīb nokim nep miđeb: Krais nop niñ dīl, bin bi okok kīrop miđmagiñ līn.

⁷ Nībi ned tag tep göligipim ak pen miñi bi an nībep kanib binem tīkip niñil miñim niñid ak kīrig giñim? ⁸ God nībep kanib binem tīkip niñil

mìnìm nìñjìd ak ma kîrig gîpîm. Ne nep me nìbep sîk ageb. ⁹ Bin bî okok tap yîs apal ak mìnìm alap agîl apal, “Yîs sîkol eñâp plaua tin kîb eyan sek lel, yîs nîbak ke amek amek plaua nîbak kîb yîb tannigab,” apal. ¹⁰ Krais eip jîm ñîl midobin ak me, yad nîpin mìnìm yad agesin nîbaul nîbi ke nîb aknîb rek nep nîññigabîm. Pen bî an ne apîl mìnìm esek agek, nîbi gos alap alap nîpîm ak, bî nîbak mìnìm kîb nìñjîl pen yur dînígab.

¹¹ Pen ai mam sîkop nìñjîm! Krais bin bî nîj dîpal okok kîrop wak tîb gî rîk gînîmîb apnep, bî okok yîp gî tîmel ma gîplap. Yad wak tîb gî rîk gînîmîb apnep, Krais ne bin bî okok nen agîl mab kros bak alaŋ kîmak mìnìm tep nîbak nîjel mîlik ma yopkop. ¹² Pen gos yad, bî mìnìm esek agel sîdol gîpîm bî nîb okok kîrop ke pîs nep tîb gî rîk gînîgal ak tep!

¹³ Pen ai mam sîkop. Krais cînop pîs nep tau adîk dak ak, kisen Juda lo mìnìm alap cînop mìnìm kîb ma agnîmîŋ, agîl, cînop tau adîk dak. Pen gos nîbak nìñjîl, gos nîbi ke nìñjîl, abramek ma gînîmîb; bin bî okok kîrop yîmîg nìñjîl, dî tep gînîmîb. ¹⁴ God lo mìnìm ak magîlsek dî jîm ñîl, mìnìm ar nokîm alap nep mîdeb: “Nak ke mîdmagîl lîpan rek, bin bî ke nîb okok kîrop ak rek nep mîdmagîl lînîmîn.” ¹⁵ Nîb ak, nîbi ke nîj tep gînîmîb. Kaj kain okok gîpal rek mîlik yapek, pen pen gînîgabîm ak, magîlsek ap yap paknîgabîm.

*Gos ke nîpîm ar ak kîrig gîl, God Kaun gos ñeb
ar ak nep gînîmîb*

16 Nıb ak, nıbep agebin, God Kaun gos ñeb ar ak nep gınımib. Nıg genıgabım me, gos nıbi ke nıñıl, tap si tap tımel göligipım ar ak kırıg gınıgabım. **17** Gos nıb omal, alap pıs kıd lıp gıt damek, alap pıs kıd lıp gıt damek ak me, tap gın agnıgabım ar ak gınımib rek ma lıniğab. **18** Pen God Kaun nıbep gos ñek nıñlıg gıt gem amek, Juda lo mınım okok lo nıbi mer. **19** Pen bin bı gos kıri ke nıñıl gıpal ar ak, bin si bı si gıl, abramek gıt ajił, gıt tımel yıb gıl; **20** tap yokop god esek okok sobok gıl, kıj gıl, kıyob pakıl; bin bı okok kırop mılik kal nıñıl, pen pen gıl, tap kıri okok yad rek ma mıdeb agıł, cıbur tımel gek, yad ke bı kıb mıdenım agıł, pen pen agıł, am ke ke asık lıl, **21** tap kıri okok yad rek mıdobkop, agıł; nıg kılıs nıbıl saköl ñaqıl, tap magıł koŋai nep nıbıl, tap tımel nıñep ma nıñep gıl, gıt tımel yıb gıpal. Yad nıbep ned agnek mınım ak mıñi kauyan agebin: bin bı nıbak rek gıpal okok, God kırop dıl ma kod mıdenıgab.

22 Pen bin bı God Kaun kırop gos ñek nıñlıg gıt gel ameb okok, bin bı okok mıdmagıl lıl, mıñ mıñ gıl, cıbur sain sain mıdıl, bin bı ognap okok yımıg nıñıl, gıt tep gıl, mınım kıri ke agnıgal ak ar nıbak rek nep gıl, **23** bin bı ognap eip mınım sisain agıł dı tep gıl, bin bı ognap kırop gıt tımel gel, pen kal ma junıgal. Nıg genıgal ak, lo mınım alap kırop mınım kıb ma agnıgab.

24 Krais Jisas bin bı ne okok, gos ke nıñıl abramek golıgipın nag ar nıbak kırıg gıpın. Nag ar golıgipın nıbak, mab kros bak alan Krais Jisas eip kımak. **25** Nıb ak, God Kaun ak nep cınop komıñ kısen nıb ñek, komıñ mıdobın ak me, God

Kaun tap tari c̄inop agn̄im̄in ak, n̄ib akn̄ib rek nep ḡin. ²⁶ Pen c̄in ke ȳib k̄ib m̄iden̄, aḡil, pen pen aḡil, tap k̄iri okok tap yad rek m̄idobkop, aḡil, gos ma n̄in̄in.

6

Bin bı okok midmagıl lıl, gı tep gınımıb

¹ Ai mam s̄ikop. Bin b̄i c̄in ognap tap si tap t̄imel ar ognap gen̄imel ak, n̄ibi bin b̄i God Kaun n̄ibep nab adan̄ m̄ideb bin b̄i okok k̄rop m̄in̄im s̄isain agil, ag tep gem, kauyan̄ mid tep ḡin̄imel. “N̄in ognap c̄in ak rek nep ḡij̄n rek l̄ip,” agil, n̄in̄ tep ḡin̄imib. ² Bin b̄i c̄in ognap m̄iker den̄imel, k̄rop ȳimig n̄in̄il kod midem, mid tep ḡin̄imel. N̄ig ḡin̄igabim ak, Krais lo ne ageb rek ḡin̄igabim. ³ C̄in ke tap tep alap ma m̄ideb. Bin b̄i ognap, c̄in ke bin b̄i tep agn̄igal ak, m̄in̄im esek agn̄igal. ⁴ Bi n̄ibak b̄i tep aka yad b̄i tep, agil, gos ak ma n̄in̄imib; yad ke gi tep ḡipin aka gi tep ma ḡipin agil, gos ak nep n̄in̄imib. ⁵ Tari ḡin̄ig: c̄in nokim nokim m̄iker ke ke m̄ideb rek n̄in̄il, tari tari gił mid tep ḡin̄igabın ak, ke n̄in̄ tep ḡin̄.

6 Pen bin bi Krais minnim tep ag nibal okok, bin bi minnim nibak nipal okok, minnim ag ñeb bin bi nib okok kirop saköл ma ginnmel; tap tep kiri mideb okok kirop ognap nonim li ñinmel.

⁷ Pen, God bî saköl, yad tap si tap tîmel gînîgai
ne ma nîjnîgab, agîl, ma nîjnîmîb. Gînîgabîn
rek, cînop pen ak rek nep gînîgab. Cîn nîpîn, tap
yîmnîgabîn rek nep pag donîgabîn; tap ke ognap
ma pag donîgabîn. ⁸ Nîb ak, gos cîn ke nîpîn rek
tap yîmîn agnîgabîn ak, kaniîb tîmel amlîg git, pîs

nep yap pakıl, mab per yineb ak pag donıgabın. Pen God Kaun gos ñeb rek tap yımın agnígabın ak, God Kaun ak cınop gek, komıñ per midep won ak nep pag donıgabın. ⁹ Nıb ak, yırık nıñıl, git̄ tep gipin ak ma kırıg git̄, kılıs git̄ tap yımıl, ñın kisen ak tap magıl tep pag donıgabın. ¹⁰ Pen tap ñıñeb nıbak wös ma git̄ ñın aul, bin bı Krais pı̄s ar midebal okok kırop dı̄ tep gep rek lenıgab ak, dı̄ tep git̄. Pen bin bı̄ ke nıb okok kırop ak rek nep magılsek dı̄ tep git̄.

*Krais cınop nen agıl mab kros bak alan kımak
ak nep tap kıb yıb*

¹¹ Yad agen, mam alap mıj nıbaul ñu kıl tıkeb. Pen mıñi ñıñmagıl yad ke ñu kıl tıkebin ak me, mıñım magıl kıb kıb rek ñu kıl tıkebin.

¹² Bı̄ mıb gon̄ nep nıñıl, ak tep, ak tımel, apal bı̄ okok, kıri kılıs git̄ wak tıb git̄ rı̄k git̄nımıb apal. Krais mab kros bak alan kımak mıñım ak nep agon, bı̄ Juda ognap kabiam juıl, cınop git̄ tımel git̄nígal, agıl me, nıb apal. ¹³ Wak kıri ke tıb git̄ rı̄k git̄pal ak pen Juda lo mıñım okok magılsek kisen ma git̄pal. Nıbep wak tıb git̄ rı̄k git̄nımıb apal ak, kisen kıri mıñ mıñ git̄, Juda bı̄ okok ognap kırop agnígal, “Cın agon mıñım cın dıl mıb gon̄ kıri nıb nıb git̄pal,” agnígal. ¹⁴ Pen yad tap nokı̄m alap nep gos nıñıl mıñ mıñ git̄pin: Jisas yıp nen agıl, mab kros bak alan kımek, yad eip kımnek rek lı̄p ak nıñıl me, mıñ mıñ git̄pin. Ne eip kımnek nıbak, bı̄ pı̄s nep kımıb rek ak mıden, bin bı̄ lı̄m dai wagı̄n aul nıb tap kıri mıñ mıñ git̄pal tap okok, yıp tep ma git̄p. Pen bin bı̄ nıb okok ak rek nep yıp nıñel,

yad tap yokop alap rek lek, bì pìs nep kìmìb bì alap rek mìdebin.

¹⁵ Wak tìb gi rìkìp aka tìb gi rìk ma gip ak tap yokop. Pen God gek, bin bì kisen nìb lìl, bin bì ne mìdobìn ak tap yìb. ¹⁶ Mìnìm agesin kisen gipim bin bì okok abe, God bin bì ne okok magilsek abe, God nìbep yìmìg nìñìl dì tep gek nìñìg gi nìbi kapkap mìd tep gi mìdenimìb.

¹⁷ Yad mìnìm magil nokìm alap mìdeb ak, nìbep agnìg gebin. Jisas mìnìm tep ak agen, yìp paklak kìñauŋ okok mìdeb ak me, bì ognap apìl yìp mìker ognap ma ñìñìmel.

¹⁸ Ai mam yad okok. Bì Kìb cìn Jisas Krais nìbep yìmìg nìñìl, kod mìdonimìŋ. Nìb aknìb rek tep.

MINIM KOMIN

**The New Testament in the Minimib dialect of the
Kalam language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Minimib long Niugini

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Minimib (Minimib dialect of Kalam)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

c3b0a7e5-6c23-5e97-9419-62054c911996